

Minimální preventivní program ZŠ Lačnov

ŠKOLNÍ ROK
2017/2018

Zpracovala: Mgr. Jahodová Olga

V Lačnově 29. 8. 2017

PŘÍLOHA: Program proti šikanování

Základní údaje o škole

Základní škola Lačnov je málotřídní školou, kterou navštěvují žáci od prvního do pátého ročníku. V letošním školním roce máme 45 žáků. Nastoupilo deset žáků do prvního ročníku, ve druhé třídě je sedm žáků, ve třetí 9 a ve čtvrtém a pátém ročníku, které jsou spojeny, je žáků devatenáct. Vzhledem k počtu dětí v jednotlivých třídách jsme škola na tzv. výjimku, což je složitější na financování, ale pravdou je, že díky nižšímu počtu žáků v jednotlivých třídách můžeme ve velké míře uplatňovat individuální přístup k dětem, a to jak ve výuce, tak i v oblasti prevence rizikových jevů. Prevence v oblasti rizikových jevů se týká mnoha témat, nejčastějšími jsou pak témata, která posilují mezilidské vztahy, výchovu ke zdravému životnímu stylu, poznání sebe sama, ochrany sebe sama, témata týkající se šikany, kyberšikany apod. Dále pak vybíráme témata, která se týkají výchovy etické, ekologické a tak podobně. Prevenci vůči rizikovým jevům chování se snažíme upevňovat také v rámci školní družiny prostřednictvím volnočasových aktivit, které si ve velké míře volí pod pedagogickým dohledem právě sami děti.

Závazné materiály pro vypracování Minimálního preventivního programu

- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č. j. 21291/2010-28.
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních.
- Metodický pokyn Ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j. 22294/2013-1.

Cíle a témata Minimálního preventivního programu

- Zdravý životní styl
- Správné stravovací návyky
- Potřeba fyzického rozvoje
- Správná míra sebevědomí, sebehodnocení a sebeúcty
- Potřeba přátelství, potřeba mít kamarády
- Uvědomění si obsahu slova agresivita, její důsledky v reálném životě
- Nebezpečí šikany, kyberšikany
- Bezpečnost a rizikové chování v dopravě
- Pojmy xenofobie a rasismus
- Týrání a zneužívání dětí
- Rozvoj sociálně komunikativních dovedností
- Začlenění všech pedagogů do systému prevence rizikového chování
- Aktivní spolupráce s rodiči žáků
- Aktivní spolupráce s organizacemi, které svými tématy rozvíjí a podporují prevenci rizikového chování

Postup při řešení krizové situace

- žák
- třídní učitel, rodiče
- školní metodik prevence
- ředitelka školy (v současnosti zároveň metodik prevence)
- specializovaná centra

Realizace cílů vytyčených v rámci Minimálního preventivního programu

- akce jednorázové dle aktuální nabídky
- akce pravidelně se opakující, a to již se zavedenými organizacemi
- akce mimoškolní, nejčastěji v blízkém okolí kvůli dostupnosti a časové dotaci
- rozvoj sociálních a komunikačních dovedností v rámci dramatického kroužku
- volnočasové aktivity v rámci školní družiny
- komunikace s rodiči žáků
- každoroční charitativní akce - Vánoční dárek pro Ukrajinu, Fond Sidus, Liga proti rakovině

Spolupráce s dalšími organizacemi - pravidelně či příležitostně v rámci aktuální potřeby

- R - EGO Slavičín
- Centrum pro rodinu Valašské Klobouky
- Český červený kříž Valašské Klobouky
- Muzeum Valašské Klobouky
- Městská knihovna ve Valašských Kloboukách
- Obecní knihovna Lačnov
- Dopravní hřiště Vsetín
- Policie ČR, obvodní oddělení Horní Lideč
- Spolupráce s profesionálními jednotkami požární ochrany Valašské Klobouky
- Besedy s dobrovolnými hasiči v Lačnově
- Pedagogicko - psychologická poradna Vsetín
- Pedagogicko - psychologická poradna Zlín
- Městský úřad Vsetín, oddělení sociálně - právní ochrany dětí
- Obecní úřad Lačnov
- Etické dílny - lektorka - Mgr. Renata Zajíčková

Závěr

Minimální preventivní program je součástí výchovy a vzdělávání žáků. Týká se všech aktérů, kteří se podílejí na výchovně vzdělávacím procesu. To znamená žáků, učitelů, odborníků a také rodičů. Účelnost vytyčených a realizovaných cílů nejde často zjistit záhy po skončení daného školního roku, mnohdy ani po skončení školní docházky. Přestože se snažíme každý rok nastavit program co nejlépe, není v našich silách, abychom všechny „naše“ děti uchránili před rizikovými situacemi, které jim běžný život nabízí. Přesto bude vždy naším cílem „vybavit“ žáky nejen rozumovými schopnostmi, díky kterým budou mít sílu ubránit se negativním patologickým jevům, špatným návykům a budou schopni uchránit sebe sama.

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ na školní rok 2017/2018

- příloha Minimálního preventivního programu -

Materiály pro vypracování daného dokumentu

- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č. j. 21291/2010-28.
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních.
- Metodický pokyn Ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j. 22294/2013-1.

Šikana a její charakteristika

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašit žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou žáků vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek či pomluv. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, kdy se jedná o tzv. kyberšikanu.

Úkoly školského zařízení

Každá škola má zodpovědnost za svoje žáky. Podle § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání jsou školy povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj. Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník všem projevům či náznakům šikany předcházet, a v případě vzniku tyto pak neprodleně řešit a každé oběti šikany poskytnout okamžitou pomoc.

Ohlašovací povinnost školy

- má-li šikana takovou podobu, která by se dala charakterizovat jako přestupek nebo trestný čin, obrací se škola na Policii ČR.
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování nebo při situacích, které s vyučováním souvisí, musí škola tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí
- škola hlásí pracovníkům sociálně právní ochrany dětí takové události, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že ohrožuje svým chováním samo sebe

Prevence proti šikaně

- primární prevence v třídních hodinách
- primární prevence ve výuce
- primární prevence při školních i mimoškolních akcích
- smysluplně sestaven školní řád
- účinné dohledy pedagogů o přestávkách
- spolupráce s rodiči při třídních schůzkách i mimo ně
- spolupráce se specializovanými zařízeními - PPP, SVP, PČR apod.

Projevy šikany

- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana
- fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.)
- úmyslem je ublížit jedinci nebo skupině
- útoky jsou opakované a častěji dlouhodobé
- záměrem agresora je oběti ohrozit, ponížit nebo zastrašit
- typický je nepoměr sil mezi agresorem a obětí.

Stadia šikany - PhDr. Michal Kolář

První stadium: zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky, apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí - „otroky“ a „otrokáře“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Kompetence v oblasti šikany - ředitelka

V oblasti prevence šikanování a násilí zodpovídá ředitelka školy, a to následovně:

- zajistí vzdělávání pracovníků v kurzech, které se týkají problematiky šikanování
- zajistí v souladu se školním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, ve školní jídelně a v šatnách
- zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.
- koordinuje spolupráci s dalšími výchovnými institucemi a orgány

Kompetence v oblasti šikany - třídní učitelé

Třídní učitelé jsou povinni:

- sledovat situaci ve třídě, především změny v chování jednotlivých žáků
- dodržovat určený dozor a dohled nad žáky
- spolupracovat s kolegy ve škole, ptát se na chování žáků v jiných hodinách i o přestávkách
- zajímat se o problematiku šikanování – další vzdělávání, studium odborné literatury
- citlivě pracovat s žáky své třídy na třídních hodinách
- při řešení problémů spolupracovat s vedením školy a metodikem prevence

Kompetence v oblasti šikany - metodik prevence

- spolupracuje s třídními učiteli, sleduje chování žáků v hodinách i o přestávkách
- spolupracuje s metodikem preventivních aktivit z pedagogicko-psychologické poradny
- zpracovává Minimální preventivní program a Program proti šikanování
- zajišťuje akce v rámci MPP ZŠ Lačnov

Krizový plán Základní školy Lačnov, okres Vsetín

Řešení šikany a spolupráce s ostatními organizacemi

- školní metodik prevence (ředitelka školy)
- třídní učitelka
- školské poradenské zařízení
- pediatr

Dva plány v případě výskytu šikany na škole

1. Počáteční stádia šikanování – škola řeší situaci vlastními silami

Postup při vyšetřování:

- odhad závažnosti šikany
- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a také s oběti
- nalezení vhodných svědků
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)
- zajištění ochrany obětem
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
- rozhovor s rodiči agresora
- rozhovor s rodiči oběti
- práce s celou třídou

2. Pokročilá a nestandardní šikana s neobvyklou formou – škola požádá o řešení situace příslušné orgány

- překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
- domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- poskytnutí oběti pomoc a bezpečí
- předání policii
- vlastní vyšetřování

Postup při zjištění šikany na škole s dalšími institucemi

- dojde-li k závažnějšímu případu šikanování, je nutné vyrozumět Policii ČR
- ředitelka školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- ředitelka školy dále spolupracuje s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
- v oblasti zdravotnictví je nutná spolupráce s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie

Výchovná opatření

- napomenutí
- důtka třídního učitele
- důtka ředitelky školy
- snížený stupeň známky z chování

Školní poradenská služba

- třídní učitel
- školní metodik prevence
- ředitelka ZŠ

S dokumentem **Minimální preventivní program na rok 2017/2018** (součástí je **Program proti šikanování**) byli dne 1. 9. 2017 seznámeni:

Mgr. Jahodová Olga	
Mgr. Odehnalová Marta	
Mgr. Janíková Marie	
Mgr. Vránová Monika	
Obadalová Věra	